

Bozók Ferenc

Tékozló fiú

Hírt kapok újra falumból:
Édesapám, kapubálvány!
Menj be a házba kapunkból!

Menj be a házba! December
fogsora szívkoszorúdat
tépi, szegény öregember!

Pusztai szélbe kiáltok:
visszatalálni nehéz lesz,
mondataink barikádok!

Naplemente

Dekadens, rubinos zamatodból
sose kaptam.
Poharamba jutó puha fényed
íhatatlan.

Síratom ripacsos, de hatásos
lebukásod.
Te az én örök éjbe bukásom
sose szánod.

De te másnaposan fel is ébredsz,
s a haláloed
laza színpadi mű, sose próbált
örök álmod.

Amatőrök

Kottafejű kicsi fecskék
ültök a póznán.
Hangol a banda e könnyed
reggeli órán.

Itt soha nincs hamis akkord,
tudja a város.
Bár a zenészeitek közt
nincs hivatásos.

Most se hamis kicsi torkuk,
zengnek a csőrök.
S bár elegáns a szmokingjuk,
mind amatőrök.

Aromaterápia

Gazdasági épületben,
fülletleg, finom melegben
inhaláltam.

Régi csűrnek árpaédes,
Fülletleg, poros, de mézes
illatában.

Czilli Aranka

kékülő rózsaszirmok balladája

kezed nyomán kék rózsák
nyílnak bőrömön
szavaid keskeny barázdákat
húznak itt legbelül
s a közöny monoton hangyájatai
egyre mélyebb árokká szélesednek
köztem s közted

behunyt szemmel is
téglát téglára rakunk
épül a védőfal
itt legbelül
s nem tudom már,
hogyan véd meg
és kit zár el

egyre hűvösebb a sötét
itt legbelül
már nem védnek falaim:
magába zár és könnyezve megemészt
a magány bizonytalansága

Feltámadás

csendből szövünk magunknak álmokat
fényből pottyant legyei istennek
visszajára fordított bőrünkre
szíromtalan virágokat tetovál
a félelem
és nekicsapódunk újra meg újra
a ráncszabott kényszer-világnak
s ha vérünk ered
ha koponyánk szétreped
megszánsz te még és visszahívsz
árvaságunkból
vállad körül röpködni
mert színekre vágysz titokban te is
és nehéz neked egyedül -

a büntetés lejár

Lélek-kenyér

(Mezey Katalinnak)

nehéz szagú hús-csordától
hozzád megyek lélekért
isten csobogó hangú hárfája
dalolj nekem élet-zenét

anya-hangon bűgő mesét,
ember-tiszta szóvirágból
láthatárt simogató mezőt

mutasd meg, hogy ott-lenni
mindig csak mezítláb lehet
s egyenes háttal a holnapba
csak ki tiszta s szerény mehet.

játék

istenesdit játszhatunk...akarod?
mert más a cél – itt unatkozunk.
nem a pillanat-lét
hervadó szépsége,
nem a vissza-nem-térőnek
aggódó féltése
vezet –
más itt az élvezet:
maroknyi műanyagod
mondd, van-e számomra?
művirágba öntöm érte hálámat.
fogadd el: elég, ha rámmosolyogsz
s műfogsorod csattogó fehérje mögött
cafatokra esni látom a szétrágott időt –

mert ez itt az élvezet

műszívemben biztos táncot ropnak
a szigorú szívbillentyű-orgonák:
meghalni, édes? mit jelent az?

órámba zártam az időt: látod,
a percet gombnyomással ide-odatomolom –
hány éves legyek, kedvesem?
bezártuk az időt,
mint a harapós kutyát:
ne ugasson, míg játszunk:
meglepetés lesz végül a halálunk.

Oláh József

lokk

(locco)

őszilokk-lila szőnyeget terít utamra
 vén bolondos kedvű ősz
 itt-ott egy-egy lelkiismeretnyi fehér
 harmat-zsenge bimbólándzsa tör ugart
 mit neki bozót aszály vagy út pora
 hol van épp ott kell nyílnia
 jaj panasz elvágódás nélkül
 szemét s szivét gyönyörködtetni
 annak ki rája gázol
 odébb művelten ekevas nyomán
 eltűnik kipusztul
 de hol utak összefutnak
 virul virul
 tán tudja vagy csak érzi
 előbb fogy el talp kerék
 mint virágos kedve
 őszelön

urbanus XXI

boltod hiper
 tered kiber
 tartalmatlan forma
 formátlan tartalma
 nyakig áraszt
 sodor fáraszt
 címeres kukacok
 @-os címére
 küldött-kapott
 adok-kapok
 sivárság vására
 város sivársága

Testreszabott

Azt kérdezted: mettől meddig?
 Mennyi még az idők útja?
 Ráncos kedvű öreg szabó
 Csak legyint: a szövet tudja.
 Én csak szabok kinek-kinek
 Addig amíg a vég futja.

Fekete-kék virág

Fekete-kék virág,
fekete-kék virág!
Foszfor színű hollószemek,
hollószemek rám merednek.
Fejem fölött táncuk járják,
estem várják,
testem várják.

Fekete-kék virág,
fekete-kék virág!
Merev szemek, hollószemek,
testem körül keringenek.
Éles karmok körülszállják,
húsom vájják,
lelkem vájnák.

Fekete-kék virág,
fekete-kék virág!
Foszfor színű merev szemek,
halálszárnyon keringenek.
Oszló testem becserkészik,
elemésztik,
dolguk végzik.

Fekete-kék virág,
fekete-kék virág!
Sötét árnyak tova szállnak,
köldökömből forrás támad,
szememből virág, ezerszép,
fekete-kék,
fekete-kék.

Debreczeny György

Kirakat

M. Zs.-nak

1.
(csak úgy)

a kirakat mögött babák próbálkoznak
reménykednek hogy rád terméket sóznak
pedig már a járdákat se szabad sózni
de próbálkozni azt azért szabad

szegény próbababák sós könnyeket sírnak
a próbababák könyvei elerednek
ott toporogsz a kirakat előtt
kiolvasad összes műveiket

2.
(facebookosan, szépen)

Kirakat*:
város
India, Uttar Pradesh állam
o embernek tetszik
és nem található róla kép

* http://www.facebook.com/note.php?saved&preview¬e_id=176170525748560#!/pages/Kirakat-Uttar-Pradesh-India/110430152309638

Ölelni tanítom*

Testek homályos partjain
változó fényviszonyok.
A vágy el nem érhető tárgya
a hentes lánya.

Aki ő vagyok, aki én vagy.
Nincs többé magány,
csak dália, töpörtyű és zserbó.
Dac, csillageső és áldozócsütörtök.

Legyél erős, legyél nagyon erős.
Borotvaélen lassú, rázó, anyázós.
Rendet kell csinálni, mert rendnek kell lenni,
orális higiéniának.

Ölelni tanítom a sarat,
aki ő vagyok, aki én vagy.

* Montázs a Dzsungel a szívben : Lányok és anyák antológiája című kötet tartalomjegyzékéből

Bárdos József

Döng a föld

Döng a föld, ha lép a lomp,
Csúf nyakában pléhkolomp.
Jobbra bing és balra bang:
Rossz kolomp csak, nem harang.

Megvadulva dúl a lomp,
Dől az erdő, hull a lomb.
Balra bing és jobbra bang:
Így kolompol, hangra hang.

Arca morc, a hangja bánt,
mindent fölزابál: falánk.
Balra dong és jobbra döng:
pusztul itt a lent, a fönt.

Fél, ki él, mert ajka ráng.
Szűk szemében lomha láng.
Jobbra dong és balra döng:
Jól vigyázz, mert földre dönt!

(Bíztató)

Mégis, hogyha jó a lomp,
csak nevesd ki, mert bolond,
jobbra döng és balra dong –
s szétreped a pléhkolomp!

Kései autózás

Halott gyümölcs, a fákra, nézd,
varjúcsapat tapadt.
A gyász mindent köddé emészt:
Élőket, holtakat.

E furcsa út, az égre, mondd,
vajon hová lohol?
A sors vezet, vakult vakond:
Kénköszag, bűz, pokol.

Hajnalig

Maradni boldognak
jó volna még.
Süvít az éjszaka,
fagyott az ég.

Kábulva, kerengve
tart rég a bál.
Múltat meg jövendőt
mind fölزابál.

Vonyítanak farkasok,
sakál üvölt,
halállal terhes az
ég és a föld.

Sivatag sötétben
remény alig.
Ne engedd a kezem
el hajnalig.

Télen

Az utcákon kemény fagy ül,
a hóba só, a sóba hó vegyül,
tavaszra itt minden kiég.
Szabad tavaszra várni még?

A Nap kerek, fehér papír,
a fenyő jégcsapozva sír,
egy eb vonyít, kivert, beteg.
Tavaszra várni még lehet?

A mobil és a net süket,
kitöröltem a címedet.
A kéz hideg, a haj deres.
Tavaszra várni érdemes?

Birkózás

Lőrincz György

Csóka

Akkor már tudtuk, mai divatos szóval, hogy baj van neki az „emeleten”. Csak a szemébe kellett nézzünk, s már láttuk.

Zöld szemei voltak, s ha valami váratlan, számára nemkívánatos dolog történt, a szemei hirtelen színt váltottak, elkezdtek sárgállni.

De nem törődünk vele. Azt hiszem. Többnyire úgy tettünk, mintha észre sem vennénk. Legalábbis én. A többiek mind kiszámíthatók voltak, az ember tudta, hogy meddig mehet el velük, ő nem. Váratlanul fölállt például, s a legközelebb állónak lekent egy pofont. Sosem válogatott, nem volt „tisztelet” benne senki iránt. Csak úgy fölállt, még az arca se rebbent, azt gondolhatta az ember, valami eszébe jutott, s már ütött. „Az jutott eszébe – mondta ilyenkor Babos Csaba. Épp az. Amíg egyszer meg nem kapja az emberét. Mindig a szemét kellett lessük.

Persze az, hogy ilyenkor nem tisztelt senkit, engem dühített a leginkább. Úgy éreztem, valakit kellene tiszteljen is, s az a „valaki” én voltam. Mögöttem is voltak már „komoly” verekedések. Vér is folyt. Igaz, csak a Babos orrából, de a vér az vér. Még ha csak a Babosé is.

Valahányszor csak verekedtem, az volt a szokásom, hogy mindig az ellenfél szemébe néztem. „Fogtam” a szemét. Ilyenkor persze az csak arra koncentrált, hogy ő is a szemembe nézzen, vagy legtöbbször, hogy ne rebbenjen meg a tekintete, s akkor váratlanul ütöttem. Kipróbált, jó bevált módszer volt. Persze, ezt akkor még nem tudtam, hogy mindez vele nem megy. Hogy ő nem úgy reagál, mint a többiek. Amikor megtudtam, persze már késő volt. Olyannyira késő, hogy a szemöldököm föl volt repedve, a szám prémje meg kihalva. Ha kívülálló lettem volna, azt is mondhatnám, gyönyörűen elvert. Csak éppen nem voltam kívülálló.

A legérdekesebb az volt, a saját fegyveremmel vert meg. Azzal, hogy nem nézett a szemembe. Egyszerűen nem nézett sehová. Csak ütött. Minden rendszer nélkül.

Aznap, amikor először akaszkodtunk össze, éppen Babos Csabát verekedtettük Bodnár Pistivel. Babos Csaba a szomszédom volt, s neki volt a legszebb lánytestvére, s ez önmagában is olyan érv volt, hogy csak őt támogathattam. Ráadásul csak fütytyentenem kellett egyet az udvaron, s Csaba „mindig kéznél volt”. Pisti „jövevény” volt a faluban, az apja tanító volt, nyafogott, játszott az úrfit, amit nem bírtam elviselni benne. Csóka persze, talán elvből, vagy talán mert olyan volt a természete, mindig a gyengébbeket támogatta.

Ekkor már késélen forgott a vezérségem is – épp a Csóka kiszámíthatatlansága miatt –, pedig gondolatban mindig egyezkedtem vele, s mégis. Az ember már csak ilyen, felméri a lehetőségeit.

Akkor már jó tíz perce tépték, s néha ütötték egymást, amikor megláttam közeledni Ágit. Talán a fentiekért, talán nem, váratlanul betartottam Bodnár Pistinek. Persze, az is lehet, hogy csak Babos Ágiért tettem, tetszeni akartam. Azzal, hogy elakasztottam Bodnár Pistát, óriási előnyhöz juthattam Babost. Pistit egyből levitte a földre, az mérgében sírni is kezdett rögtön, Babos meg ráült, s egy fűszállal elkezdte csiklandozni az orrát.

Csóka – elfelejtettem mondani – azért volt Csóka, mert fekete volt, mint a fekete holló, megszólalt.

– Ez így nem igazságos – mondta.

Majd.

– Mindig utáltam az igazságtalanságot.

– Hogy mi az igazságos és mi nem, azt egyelőre én döntöm el. – Örülhetsz, hogy játszhatasz velünk.

Csóka megismételte: – Ez nem volt igazságos – mondta.

Éreztem, hogy kezd veszélybe kerülni a „tekintélyem”: – Tűnés – szóltam rá.

Csend lett, hallani lehetett még a fű növést is, mert ott játszottunk a Tanorokban, a futballpályán:

– Engedd fel Babos Bodnárt – mondta nagyon szelíden Csóka, s elindult a földön fekvők felé.

Elébe álltam.

– Azt már nem – mondtam.

Először úgy tűnt, hogy csak eltaszít, legalább is nem volt lendület a karjában, aztán oldalra lépett, s gyomorszájon vágott. Pontos ütés volt, percekig még levegőt sem kaptam, s „ugrálni kezdtem – Babos szerint –, mint a gumilabda”, miközben kékre-zöldre váltam.

Szerencsém volt, ahogy később rádöbentem, talán épp, mert gyomorszájon vágott, s talán mert ő is meglepődött a sikerétől, Csóka legyintett, megfordult s elindult. Minden szó nélkül, mint aki jól végezte a dolgát.

– Alattomosan ütött – mondtam végül, amikor már levegőt vettem –, a gyávák szokása – fűztem hozzá.

Megváltozott egyből az igazságérzetem.

Mert láttam a többiek szeméből, hogy ettől még nem állt helyre a tekintélyem, folytattam: – Mert ha nem épp gyomorszájon vág, megmutattam volna én neki. S hogy igazoljam, mindez csak véletlen volt, s hogy mentsem a tekintélyemet is – Találkozunk mi még – kiáltottam Csóka után.

Ez volt persze az én második nagy tévedésem. De ki gondolta volna, hogy Csóka megfordul. Már jó húsz méterre járt ekkor, kellő távolságra, hogy ne forduljon meg. Megfordult. Akkor már tudtam, hogy nagy baj lesz ebből. A gyomrom elkezdett föl-

fele kúszni, a félelemtől bizseregni kezdtek a hajszálaim. Furcsa érzés volt, mintha hangyaboly költözött volna a fejembe.

Csóka pedig jött. Nyugodtan, lassan, mintha a föld nyugalma költözött volna belé, még az egyik kezét a zsebébe is tette, posztólajbija szárnyai meg-meglebbentek az októberi napsütésben, aztán megállt előttem.

– Itt vagyok – mondta.

Nem bírtam megszólalni. Már amikor megfordult, megbántam, hogy utána szól-
tam. Most valami súlyos sértést akartam mondani, nemcsak, hogy őt sértsem, ha-
nem, hogy biztassam magamat is, nagyon-nagyon fontos lett volna ez nekem, mert a
félelemtől nem volt semmi düh bennem, le akartam győzni azt, nem jutott eszembe
semmi.

– Alattomos voltál, mint mindig – szólaltam meg végül.

– Talán én akasztottam el Bodnárt, mi? – kérdezte.

Továbbra is zsebre tett kézzel állt, magabiztonsága kezdett dühíteni:

– Üss meg, ha mersz – mondtam.

Persze éreztem, tudtam, hogy ez a kijelentésem nagyon-nagyon messzire áll a „talál-
kozunk még” kijelentésemről, de nem jutott semmi használhatóbb eszembe.

Csóka továbbra is magabiztosan állt, talán túl magabiztosan is, hogyha arra gondo-
lok, hogy egy évvel kisebb volt, bár magasságra egyformák voltunk, igaz, neki ráadásul
nem volt veszélyben a tekintélye sem.

Várt.

– No, mi lesz – szólalt meg váratlanul –, azt mondtad, találkozni akarsz velem.

Aki verekedett már, mindenki tudja, hogy az ember legtöbbször félelmében üt.
Mindig a gyengébb, mert nem akar gyengébbnek, gyávanak látszani, s mert le akarja
győzni a félelmet is – én ütöttem elsőnek.

Az orrát céloztam, persze – az orr a verekedéseknél legalább olyan fontos célpont
volt, mint a gyomorszáj, ha pontosan és jól célzott az ember, a másikat rögtön előn-
tötte a vér, s akkor már legtöbbször vége is volt a verekedéseknek –, pontosan és jól
céloztam, már csak Babos Ágiért is, ugyanis többször tapasztaltam, hogy még amikor
velem játszik is, Csókát keresi a tekintete, ezt a lányok már nagyon korán és nagyon jól
csinálják, rögtön ki is „buggyant” az orrából a vér, ömlött, ömlött.

Nem tudom, Csóka mire számíthatott, de az is igaz, nemegyszer, ha mindkét sér-
tett elég okos volt, kihátrált az ilyen helyzetből, mondtak két-három sértő szót, hogy
megőrizték a tekintélyüket, egy kicsit fenyegetőztek, s aztán szépen „elsomfordáltak”
– nem ez történt.

Csóka rögtön az ütés után odakapta a kezét az orrához, s mintha még akkor se lett
volna biztos, hogy megütöttem, pedig ömlött a kezére is a vér: – Te megütöttél? – kér-
dezte, mintha csodálkozna. – Te megütöttél?

Időközben kezdtek kialakulni az erőviszonyok is; Bodnár Csóka fele, Babos felém

mozdult el, Babos Ági, mint a felnőttek verekedésekkor az asszonyok, közénk próbált beállni, még a hangja és a mondása is olyan volt, mint azoké: – Elment teljesen az eszetek Csóka s Bordás – mondta.

Hogy Csókát mondta elsőnek, erre nagyon tisztán emlékszem, akárha őt féltette volna.

Ekkor következett be, amire nem számítottam. „Bár helyzeti előnyben voltam Csókával szemben” – őt zavarhatta az orrából ömlő vér is – a szeme hirtelen lobot vetett, a fejéhez kapott, mintha a hangyák most az ő fejébe költöztek volna, majd még egyszer megismételte: – Te megütöttél? Ekkor láttam utoljára a tekintetét. A szeme színt váltott, ezt később Babos is kihangsúlyozta, sárga lett, mint ősszel az avar: nekünk ezt volt időnk megfigyelni, mert nem kellett a kezeit is nézzük, a mozdulatait, ahogy Te kényszerítve voltál rá, pontosan meg tudtunk figyelni mindent. Még egy ütést „be tudtál vinni”, amikor ő a fejéhez kapott, s Te a keze lendületétől azt gondoltad, feléd üt, s ezért ütöttél..., aztán leszegte a fejét, s csak ütött, ütött. Persze nem szabályosan, ezért nem tudtál védekezni, hanem mint a cséphadaró, ahogy a gabonát verik ősszel, nem védte magát, ezért is tudtad később a földre vinni, amikor az ütéseitől Te is megfelelően feldühödtél...

Persze ez csak a Babos véleménye volt, mert én ezt egészen másképp láttam. Pontosabban nem láttam én sehogyan se, az első ütése valahol az állkapcsomon csattant, s attól zúgni kezdett a fejem, mintha méhkassá vált volna; pörölyként sújtott újra és újra, a szemhéjamból ömlött a vér, felszakadt a szájrémem is. Hogy hogy kerültünk le a földre, azt sem tudom, nekem valószínű szerencsém volt, s így meg tudtam még valamit őrizni a tekintélyemből...

Hogy nem fél senkitől és semmitől, arra azonban nem ekkor jöttünk rá. (Makacs, kezelhetetlen, mint az apja – mondta az anyja aznap este, amikor átjött „kimagyarázkodni”- ugye ők nem voltak ott a „befejezésnél”, nem láthatták, hogy végül is én maradtam felül). Nem. Csak később. Akkor jöttünk rá, amikor azon a télen, újévkor kiment a temetőbe. Ettől már egy kicsit megjáédtünk. Voltak dolgok, amelyeket minden csínytevésünk ellenére komolyan vettünk. Ilyen volt a temető is. A temetőt még nappal is messzire elkerültük. Az öregek elbeszéléséből nem egyszer hallottuk, hogy éjszakánként föltámadnak a holtak, sírnak, sóhajtoznak, amíg csak föl nem jönnek, sírnak, nyöszörögnek a keresztek is, mert még az én gyermekkoromban gyönyörű cserfakeresztek sorakoztak szép sorban, hallottunk a kékes lángokról is, amelyek kigyúlnak éjfél tájt, amikor ébredezni kezdenek a holtak vagy a hazajáró lelkek, hogy a boszorkányokról most ne is beszéljünk, akik a keresztfákon virrasztanak. Tehát a temetőt nagyon- nagyon tiszteltük. Meg is mondta Babos Csaba: az élők az élőkkel, a holtak a holtakkal. Ne vegyítsünk.

De ekkor már a tekintélyem elég tépázott volt – a verekedés után ráadásul Csóka

napokig felénk se jött, még ezzel is megalázott, meg nem alázkodott volna egy kicsit, hogy odajöjjön, ha nem is közénk, de legalább arrafele, ahol játszunk, hogy fölajánlhassuk a lehetőséget, hogy visszafogadjuk. Nem. Úgy tett, mintha pontosan ő lett volna megsértve, mintha pontosan neki volna joga a haragra. Egyszerűen nem vett tudomást rólunk. Sőt, úgy tűnt, jól megvan egyedül is. Végül, ebben is mi kellett megalázkodjunk, amikor pitykézni akartunk, s szükségünk volt egy negyedikre, odahívtuk. Mintha nem is érte könnyögött volna Babos Ági, amikor végül felülkerekedtem Csókán sápiózó vénasszonyos hangon: – Meg vagytok-e bolondulva, meg akarjátok-e ölni egymást? Így! És lecibált róla. Mintha engem féltene. A falusi verekedésekkor ilyenkor szokták leszúrni a szép, erős férfiakat... Ilyen helyzet után persze, hogy kénytelen voltam elébe menni az eseményeknek.

Többféle módszert is kipróbáltam, például legtöbbször csak Csókával egyeztettem, rákérdeztem, ha kellett, ha nem: – Te ezt, hogy látod, Csóka? Vagy mit szólsz Te mindehhez? Mire ő kifejtette a nézeteit, én meg összefoglaltam: – Tehát így akarod Te is, és elmondtam a véleményemet. Mintha az ő véleménye volna. És úgy lett, ahogy én akartam.

Ezzel többnyire nem is volt baj, de azután a verekedés után, mintha megbolondult volna Csóka, ha Babos Ági is ott volt, megmakacsolta magát, mint az öszvér. Babos Ági – Botár szerint – úgy bővölte Csókát, mint a kígyó a békát. Vagy jobban, esetleg. Hiába próbáltam a véleményemet, mint az övét eladni, ha Ági ott volt, lepörgött róla minden ellenvélemény, nem lehetett egyezkedni vele.

Egy ilyen alkalommal találtam ki a temetőt.

Sokat és sokszor gondolkoztam ezen már előbb is, hogy minden úgy sikerüljön, ahogy elterveztem, tudtam, csak kész helyzet elé szabad állítanom, hogy ne lehessen választása, hogy csak rá vonatkozhasson a vállalás joga, egyébként én nem is mehettem volna ki a temetőbe, mert nagyon félttem. Még a házban is, ha néha egyedül maradtam. Olyankor megelevenedtek az összes mesék alakjai, szereplői, amit addig olvastam vagy hallottam, a szobában csak úgy röpködtek, hogy sokszor még a lélegzetem is elállt a félelemtől. Akkor én hogy mehettem volna ki a temetőbe?

Persze én nem is juthattam ilyen helyzetbe. A temető az én találmányom volt, s csak a megfelelő alkalomra vártam, hogy bedobjam a témát. S egy alkalommal, amikor Ági is ott volt, s Csóka, mert tetszeni akart Áginak, s azt mondta, ha kell, mind a két lábát kilógatja a templomtoronyból – jó negyven méter magas volt a templomunk tornya –, azt mondtam nagy nyeglén.

– Azt mindenki meg tudja tenni, nem kell olyan nagy bátorság, ahogy hősködsz.

– Még Babos is – fűztem hozzá. Babosnak a félelemtől el is torzult rögtön az arca, még ott a földön is, de úgy tettem, mintha nem látnám.

Az igazi bátorság nem az, hogy az ember a toronyból kilógatja mind a két lábát, végül is, ha még leesne is, nem lenne ideje megijedni sem – ha olyan nagylegény vagy,

ahogy állítod, miért nem mész ki éjjel a temetőbe. Mondjuk éjfélkor – fűztem hozzá alattomosan – mert a három órát – az öregek szerint ez volt a legforgalmasabb óra a temetőben – nem volt, ahogy megvárjuk.

Majd:

– Ott lépésről, lépésre kell legyőznöd a félelmet, mert erőt kell merítened minden lépésedhez, van időd félni. S megijedni is. Ráadásul a földről leesni sem tudsz, csak jó keményen kell állnod rajta. De egyáltalán, a temető más fajsúlyú dolog, senki nem tagadhatja. Még Te sem, Csóka.

Ilyen álnok voltam.

– A toronynak mi köze a temetőhöz? – nézett rám dühösen.

– A toronynak semmi – mondtam –, de nem is a torony bölcsekedett, hogy kilógatja a lábát.

– S miért nem mész ki te? – kérdezte, ahogy számítottam is rá –, s kezdett besárgulni a tekintete.

– Mert nem rólam van szó – mondtam fölényesen. – Úgy emlékszem, hogy arról volt szó, hogy tetszeni akarsz Áginak, s Te kezdted. Ráadásul – a temetőt én találtam ki. Ha Te találsz ki, szó nélkül kimentem volna.

Egy pillanatig vártam:

– Én nem akarok tetszeni Áginak, s akkor miért menjek a temetőbe?

Nézett, nagyon hosszan nézett, most, harminc év után is előttem van a tekintete.

– No jó – mondta. – Tehát éjfélkor.

– Éjfélkor – mondtam –, amikor eljön az ideje.

Tizenkét éves volt akkor ő, én tizenhárom. Ilyen lehetett a tekintete, amikor hat év múlva, rögtön az érettségi után nekiindult a határnak is. Pedig sohase kíváncszott el addig sehová, legalábbis nem beszélt róla. Ha az, hogy egyre többet nézett önmagába, nem volt a vágy megfogalmazása. Mert sokszor azon kaptuk, hogy nekidőlt a kapunak, kerítésnek - mikor éppen hol volt –, s nézett bele a semmibe. S ki tudja, mire gondolt ilyenkor. Ki? Én nem értettem soha az emberi lélekhez, így hát nem tudhatom. Viszont azt el tudom képzelni még én is, hogyha valaki csak áll, csak áll, nem vesz tudomást a körülötte folyó történésekről, az lát is valamit. Legalább is így hiszem. Csalódhatok, persze... De, az elvagyódás csak ilyenkor fogalmazódhatott meg benne. Színes álmok jelenhettek meg „lelki szemei előtt”, s azok hajtották. Még a nagyapám szerint is vannak emberek, akik a szívükkel látnak. Nem tudom. Szóval, nekiment egyszer, kétszer, háromszor. Harmadikszor már valahol Jugoszlávia nyugati végén fogták el, s adták vissza, de nem jött haza soha, pontosabban csak az első szökés után kísérté haza a rendőrség, mert akkor még nem töltötte be a tizennyolc évét, a második után már, nem.

– A tengelyen feküdtem – mondta kérdésünkre – Belgrádig.

– A vonat tengelyén? – álméltoktunk.

– Ott.

Belenézett a semmibe;

– Egyszer úgyis elmegyek – mondta – nem fognak el „ezek”.

És besárgult a tekintete.

Nem tudom, miért kívánczított annyira el – többet nem láttuk. És nem is hallottunk soha róla. A vágy, az óhaj van akinél egy lány képében jelenik meg, s akkor csak rá gondol, egyedül csak rá, más lányt észre sem vesz, addig, amíg azt hiszi, több olyan lány nincs is. Nála mindez Nyugat képében jelenhetett meg. Hogy csak ott teljesedhet ki az élete. Hányan és hányan vannak ilyenek. Addig-addig néznek önmagukba, amíg az, amire gondolnak, olyan lesz, mint a szivárványragyogás – szivárványhíd, s nem tudnak nyugodni, amíg át nem mennek rajta. Így jártam egyszer én is. Az öregek azt beszéltek, aki átmegy a szivárvány alatt, az lánnyá változik (ekkorra már meguntam a sok verekedést is, mindenki velem akarta bizonyítani az erejét). Futottam vagy négy kilométert. Főlösképpen. De az is lehet, hogy Csóka addig-addig énekelte azt, hogy: Hargitai fecskemadár, hosszú útra készül, hogy magára vette. Előfordulhat ilyesmi. Szerintem. De az is lehet, hogy tévedek. Nem tudom. Ki tudhatná?

A megfelelő idő a temetőlátogatásra Szilveszter estjén jött el. Megvártuk, amíg a szüleink mulatni kezdtek, s akkor elindultunk. Ott volt mindenki, aki ott kellett legyen; én, Babos Ági, Csaba, Bodnár, s mert már híre kelt a fogadásnak, hát sokan mások.

– Kimész – mondtam, s a kápolna ajtóba leteszél egy ágat, reggel majd megkeres-
sük.

– S ti?

– Mi ott maradunk a falu végén, a fogadás nem rólunk szólt.

A temető a falu keleti oldalán volt, alig két kilométerre a Hargita lábától, másfél-két kilométerre az utolsó háztól. Már ahhoz is nagy bátorság kellett, hogy valaki végigmenjen, a kihalt jeges mezőn, nemhogy bemenjen a temetőkertbe. S nemcsak azért, mert a rókák éjjelente bejártak a faluba, csak úgy zengett a falu a kutyaugatástól, egyáltalán. Ijesztő volt, mit mondjak! Recseg, ropog a hó a talpad alatt, nem tudsz figyelni még a neszekre sem, hát nem leányálom az, szent. S akkor még az emberben burjánzó félelelmről még nem is beszéltem.

Máskor, legtöbbször, olyan csillagos volt az ég, hogy a Hargita úgy tündökölt, mint ha nappal lenne, világított a Hold s hó, a csillagok csak úgy rákönyököltek a fenyves ágaira, most nem. Sötét, lucskos havas eső hullt.

Csendbe mentünk, szinte háztól házig lopakodva, nehogy felnőtellel találkozzunk, az utolsó háznál megálltunk.

A csend szinte lüktetett az éjszakában.

Mire kiértünk az utolsó házig, már meg is bántam, hogy miért fogadtam. Féltem

attól is, hogy esetleg valami történhet vele, „meghasad a szíve”, vagy mit tudom én, ráadásul tudtam azt is, hogyha mégis kimegy, örökre elveszíthettem „mindenki” előtt a tekintélyem – megszólaltam.

Térjünk meg, most már elhisszük neked, Csóka.

Nem válaszolt, hallgatott. Csak a lélegzését hallottam – hallani lehetett, ahogy mindannyiunknak ver a szíve.

Messze van, ráadásul fölösleges is, mit érünk el vele.

Nem szólt.

A temető tele van jeges fával – mondtam.

Egy villanyoszlop alatt álltunk, talán csak a fény volt sárgás, de az is lehet, az arca is, a szeme megvillant – elindult.

Mindenki Csókát nézte, mindenki lélegzetvisszafojtva állt, ő hátra sem nézett.

Most már tudtam, a tekintélyem oda van, bármi is lesz, Csóka a sztár, hogy mentsem a menthetőt, megszólaltam.

Nem szólalt meg, mert félt, hogy elárulja magát – mondtam.

Csend volt.

A hangja rezzenéséből kiderült volna, hogy fél – fűztem hozzá.

Senki nem válaszolt.

Csóka csak ment, ment a havas mezőn, még egy darabig hallottuk a caplatását, s mikor újra meg akartam szólalni, éreztem nem érdemes, hiába állnak mellettem a többiek – egyedül vagyok.

Tutaj II.

Fecske Csaba

Lermontov

Akkoriban két nőbe voltam szerelmes, Marina Vladyba és Zsuzsiba, az sem zavart, hogy Marina a reszelős hangú orosz bárd felesége volt, s a filmvászonon miliók megbámulhatták a szépségét. Még Zsuzsi is, aki persze nem tudott a vetélytársáról, noha nem egyszer láthatta, többek között velem együtt is, mert akárcsak én, ő is nagyon szerette a mozit, főleg a szerelmesfilmeket. Meccsre viszont nem tudtam kicsalogatni, utálta a focit. Ez nem lett volna olyan nagy baj, de Kiskovács sem szerette, nem is engedett el a fontos hétközi meccsre, ez pedig számomra tragédia volt, hiszen legtöbbször még az edzéseken is ott voltam. Szilencium van, kedves barátom, a te feladatod a tanulás, nem pedig az, hogy ott tátsd a szád az ordító emberek között. No hiszen, focisták, akik mint az örültek, rohannak a labda után, és ha utolérik, messzire rúgják, hogy ész nélkül fussanak utána megint. Karinthy, mondtam csöndesen. Kiskovács erre fölkapta a fejét, ezt nem nézte volna ki belőlem. Ha már mindent tudsz, olvass Lermontovot oroszul vagy akár magyarul. Lermontov volt a kedvenc költője, oroszórán nemegyszer felolvasott a verseiből, először oroszul, azután magyar fordításban. Lermontovot hallgatva gyönyörűnek tűnt az egyébként szívből rühellt nyelv, ócsiny harasó, mondhatnám. Kiskovács –Lermontov hangján nyírfaerdők zúgtak, végtelen búzamezők hullámozottak, hóviharok kavartak a kopott tanteremben. Ilyenkor, ihletett pillanatában talán még Marinának is tetszett volna madárképével, hegyes orrán ülő aranykeretes szemüvegével. Persze a felesége se sokkal hétköznapiabb teremtés, mint a filmszínésznő. Ha bejött Kiskovácsához a kollégiumba, óriási izgalom lett úrrá az örökké nőkre ácsingózó népségen, mint a sliccek, nyíltak sorban az ajtók, amikor túsarkúján végigkocogott a folyosón. Halk püsszegés hallatszott innen-onnan, mosolyogva konstatálta a rajongás eme primitív megnyilvánulását.

A Vasassal játszottunk, a kezdést jelző sípszóra már ott szorongtam a lelátón, köpködtem buzgón a napraforgóhéjat. Fontos meccs volt, az alsóházban tanyázott a csapat, egy vereség tragikus következményekkel járhatott volna. Negyedóra sem telt el, amikor Farkas, ez a fekete sörényű, fekete fiú, a későbbi válogatott játékos végigszágulott a bal oldalon, s úgy húsz méterről akkora gölt lött, hogy majd kiszakította a hálót. Úgy hiányzott ez nekünk, mint ablakos tótnak a hanyatt esés. Forró gombóc volt kétségtelen. De az ember az utolsó percig nem adja fel, nem azért megy ki a meccsre, hogy idő előtt lemondjon a győzelemről, összeszorítja a fogát, és tartja a lelket magában és a csapatában. Kiss Laci szabadrúgásgóljával kiegyenlítettünk, ez is maradt a végeredmény. Félsiker, ez is több a semminél, vigasztaltam magam.

A portán Kiskovács üzenete várt, méltóztassak őt fölkeresni a nevelőiben. Méltóztattam. Kezem remegett, ahogy lenyomtam a kilincset, miután kopogtatásomra igent kiáltott. Ingerültnek tűnt a hangja. Akármilyen dühös is volt, vigyázott a jó modorra, még féktelen dühében sem ragadtatta magát durva szavakra. Gyarlóságod mérhetetlen, ez volt a csúcs, amikor már dagadt a feje a méregtől, s arcbőre a vörösből lilára váltott. Ilyesmit vártam. Ehelyett csodálkozva nézett rám, mintha fogalma se lenne róla, mit keresek én ott. Lassú, túlságosan vontatott mozdulattal félretette a könyvet, amit olvasott, leültetett. Túlzottan udvarias volt, mosolygott, csak vizeskék szemének villogása sejtette a készülő vihart, amit igyekezett magába fojtani. Nyugalmat erőltettem magamra, de közben hánytorgott a gyomrom, a torkomban mintha egy gombóc lett volna, amit se kiköpní, se lenyelni nem tudtam. A hitvány karosszék idegesítően nyikorgott alattam. A kis szoba kopott volt, berendezése szegényes. Az asztalon és a két széken meg a lópokróccal leterített vaságyon kívül nem is volt benne semmi, csak egy térkép a falon, Magyarország hegy- és vízrajza.

Mint elsüllyedt hajó kabinjában, olyan egyedül voltunk, a lélegzetünket is hallani lehetett. Egy légy nekicsapódott az ablaküvegnek, amit régen tisztíthattak már, mert a légyzartól és a kosztól alig lehetett kilátni rajta, kétségbeesett zúgással igyekezett áthatolni az eléje került akadályon, legszívesebben kitértam volna neki az ablakot, huss, menj a szabad világba. Oda vágytam én is, ki a bágyadt, szomorúság őszebe. Bámultam elmélyülten az ablak alatt magasodó nyárfákat, ahogy hajladoznak a szélben, és megadóan ejtik el rozsdásodó lombjuk meg-megzörrenő leveleit. Egy darabig azzal kötöttem le a figyelmemet, hogy számoltam a lepergő leveleket, Istenem milyen sok levele is van egy fának. Az égen, a fába szinte beleakadva tömött felhők vonultak sötéten hideg esők ígéréstével, szemernyi esélyt sem adva a napnak, hogy előbukkanjon. Eszembe jutott, hogy egyszer láttam Kiskovács feleségét egy férfival sétálni az Erzsébet téren. A fürdő előtt ültem, a napsütésben lángoló petúniákat néztem, a Kossuth-szobor tövében morzsát csipegető galambokat, amikor megjelent fehér szoknyában, piros blúzban, kis aranykereszt lógott a nyakában, szép volt, mint egy királynő, szép mint Marina. Nagyot nyeltem, vajon ez a pasas a szeretője lehet, mindenesetre most utólag felszarvaztattam vele Kiskovácsot.

- Hol voltál? – kérdezte olyan nyugodtan, hogy kirázott tőle a hideg.
- Meccsen.
- Milyen meccsen?
- Focimeccsen.
- Kitől kértél engedélyt?
- A tanár úrtól.
- Úgy?! És elengedtelek?

- Nem.
- Akkor, hogy volt merszed elmenni mégis?
- Nagyon szerettem volna látni azt a meccset.

Pingponglabdaként pattogtak a mondatok közöttünk. Visszafojtott indulattal, dühtől érzelmektől megtisztított szavakkal párbajoztunk, persze nem azonos föl-tételekkel. De párbajsegédek nem voltak. Váratlanul azt mondta, vegyem le az inget. Csak nem buzi, villant át az agyamon.

Hosszú, éles körmeit hirtelen mozdulattal vállamba mélyesztette. Nem számítottam erre, felnyögtem. Összeszorítottam a fogamat, árulkodó hang ne hagyja el a torkomat. Talpamat a padlóhoz szorítottam, majd húzni kezdtem hátrafelé, mintha föl akarnám szántani a padlót. Minden erőmet erre összpontosítottam, az erőfölöslegbe akartam fojtani a fájdalmat. Gyomrom fölkavarodott, sírás környékezett, de nem szerettem volna gyöngének látszani, nem akartam, hogy győztesnek érezze magát ez a barom mézszáros, akinek legszívesebben kikapartam volna a szemét, lerúgtam volna a tökeit, de csak ültem némán a széken szoborrá merevedve. Védtelenségemmel védekeztem. Éreztem, hogy dühíti néma, passzív ellenállásom. Mindvégig mögöttem állt, nem nézhettem a szemébe, nem kérhettem számon Lermontovot. Percekig marcangolta lihegő erőlködés közepette a húso-mat, vérem piroslott ápolt körmei alatt. Szó nélkül türtem, befelé könnyeztem, mint a pincefal. Győztem.

Váratlanul, némán, szinte szomorúan bocsátott el, kinyitotta előttem az ajtót, majd ugyanolyan gondosan, halkán becsukta mögöttem. Azt hiszem, abban a pillanatban mindketten szégyelltük magunkat, szerettük volna, ha nem történik meg velünk ez az egész, ami már-már akaratunkon kívül mégiscsak megtörtént. Elgyötörten vánszorogtam vissza a szobába.

Mi történt, kérdezték a többiek. Sírva borultam az asztalra.